

نکته

علیر ضاحیدری

کارشناس کارگری

اشتغال غیر رسمی و کاهش هزینه تولید

اشتغال غیررسمی همواره در طول دهه‌ها در کشور ما بر جریان فعالیت‌های حوزه کسب‌وکار تأثیر داشته است. بخشی از کارفرمایان جهت کاهش هزینه‌های تمام شده محصولات و خدمات قابل ارائه تمایل به استفاده از نیروی کار در شرایط اشتغال غیررسمی دارند. یکی از دلایل شکل‌گیری این نوع اشتغال، بهره‌مندی از نیروی کار ارزان در راستای کاهش هزینه‌های تولید است. با توجه به تمایل بخشی از کارفرمایان به استفاده از این نوع نیروی کار جهت کاهش هزینه‌های تولید، لاجرم و به دلیل «غیررسمی» بودن، پوشش بیمه‌ای نیز برای این بخش از کارگران در نظر گرفته نشده و بدین ترتیب، یکی از حقوق مسلم نیروی کار نادیده گرفته می‌شود. رعایت قانون کار در حوزه پرداخت حقوق و مزایای نیروی کار در ارتباط با شاغلان بخش اشتغال غیررسمی به‌طور معمول صورت نگرفته که تضییع حقوق نیروی کار در راستای عدم اجرای قوانین و مقررات این بخش را موجب خواهد شد. در بررسی حوادث ناشی از کار نیز بخشی قابل توجهی از آسیب‌ها متوجه نیروی کاری بوده که در چارچوب اشتغال غیررسمی مشغول به کار شده و طبیعتاً حمایت‌های لازم درمانی و بیمه‌ای پس از حادثه و آسیب را برای این دسته از کارگران به دنبال نخواهد داشت. البته بعضاً کاهش هزینه‌ها در به‌کارگیری نیروی کار در قالب اشتغال غیررسمی و جذابیت‌های کاذب ایجاد شده در این بخش برای برخی کارفرمایان، زمینه‌گسترش این نوع مشاغل را ایجاد می‌کند. تأسیس کارگاه‌ها با هدف سودآوری منجر به استفاده کارفرمایان از ابزارهای مختلف در راستای ایجاد بهره‌وری و سوددهی بیشتر شده و با توجه به وضعیت اقتصادی به هر اندازه مؤلفه‌های ثبات بازار کار و تولید و شرایط حاکم بر اقتصاد باز باشد، روی‌آوری کارفرمایان به اجرای قانون نیز پررنگ‌تر خواهد بود. دلایل دیگر نظیر شاخص‌های پولی، بانکی، مالیاتی، شرایط بازار کار و تولید، نوسان قیمت محصولات کالایی و خدمات، نرخ ارز و سایر مؤلفه‌های مؤثر در حوزه کسب‌وکار کارگاه‌ها ابزار اثرگذاری در تصمیمات کارفرمایان در استفاده از ابزارهای مختلف در افزایش حاشیه سود بنگاه بوده که شکل‌گیری اشتغال غیررسمی را نیز به دنبال دارد. در این میان، برخی کارفرمایان برای ایجاد حاشیه سود بالا و کاهش هزینه‌های نیروی کار و هزینه تمام شده محصول یا خدمات قابل ارائه، راهکارهایی برای فرار از شرایط بازرسی کار یافته و در واقع از چشم بازرسان حوزه کار پنهان شده و حقوق نیروی کار را به‌طور کامل پرداخت نمی‌کنند. این نوع کارگاه‌ها (که بخش زیرزمینی اقتصاد محسوب می‌شوند) با توجه به قابل شناسایی نبودن، بهره‌کشی از نیروی کار و خروج از شرایط اجرای قانون کار را دنبال کرده و تعداد قابل توجهی کارگر در این کارگاه‌ها در وضعیت اشتغال غیررسمی مشغول به فعالیت هستند. با توجه به متغیرهای اشاره شده، این بخش به عنوان حوزه غیررسمی و زیرزمینی...

ادامه در صفحه ۵

حوادث شغلی و هزینه‌های تحمیلی به صندوق‌های بیمه‌ای

حمایت ویژه تأمین اجتماعی از حادثه‌دیدگان کار

ایمن نبودن کارگاه‌های تولیدی و استاندارد نبودن فضای کسب‌وکار منجر به ایجاد و افزایش حوادث ناشی از کار برای کارگران شده و این موضوع به دنبال تعهدات بیمه‌ای و درمانی، سالانه هزینه‌های هنگفتی را به سازمان‌های بیمه‌گر همچون تأمین اجتماعی تحمیل می‌کند. بر اساس ماده (۹۱) قانون کار، کارفرمایان واحدهای موضوع ماده (۸۵) این قانون مکلفند بر اساس مصوبات شورای عالی حفاظت فنی برای تأمین حفاظت و سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار، وسایل و امکانات لازم را تهیه و در اختیار آنان قرار داده و چگونگی کاربرد این وسایل را به آنان آموزش دهند و بر رعایت مقررات حفاظتی و بهداشتی نظارت کنند. همچنین نیروی کار نیز ملزم به استفاده و نگهداری از وسایل حفاظتی و بهداشتی فردی و اجرای دستورالعمل‌های مربوط به حوزه ایمنی در کارگاه هستند. طبق این ماده قانونی، کارفرمایان برای حفظ جان کارگران در محیط کار باید نسبت به ایمنی محیط کار اقدام کرده تا از تحمیل هزینه‌های سنگین به عرصه کار و بار مالی سازمان‌های بیمه‌ای جلوگیری شود. به همین منظور در این شماره آنبه‌نویز برخی از مشکلات ناشی از حوادث ناشی از کار، اجرای تعهدات تأمین اجتماعی به افراد آسیب‌دیده و برنامه‌های عملیاتی برای کاهش آمار این حوادث می‌پردازیم.

گزارش

دلیل حادثه جزئی دیده شده و از دست دادن بخشی از توان خود در نهایت مستمری از کارافتادگی جزئی از سازمان تأمین اجتماعی می‌گیرند.» وی افزود: «همچنین بیمه‌شدگانی که در این شرایط ناشی از کار در سطح ۶۶ درصد و بالاتر دچار حادثه شده و توانایی و کارایی خود را از دست می‌دهند با توجه به شغل و پارامترهایی که در نظر گرفته این افراد از کارافتاده کلی شده و مستمری خود را به صورت کامل از این سازمان خواهند گرفت.»

ارائه خدمات در ۴ شاخص

این کارشناس بیمه‌های اجتماعی ادامه داد: «سازمان تأمین اجتماعی در سه حوزه هزینه‌هایی را به صورت مستقیم تحت عنوان غرامت مقطوع، از کارافتادگی جزئی و کلی پرداخت کرده و در این شرایط خدمات درمانی و تعهدات سازمان نیز در جای خود به افراد تحت پوشش و بیمه‌شدگان با حوادث ناشی از کار پرداخت می‌شود.»

جهانی افزود: «سازمان تأمین اجتماعی همچنین در چهار شاخص و حوزه خدمات متعدد خود را به این بیمه‌شدگان ارائه داده و بدون شک هزینه‌هایی به صورت مستقیم و هزینه‌های درمانی نیز برای بهبود بیمه‌شدگان ناشی از حوادث کار دارد.»

هزینه‌های قابل توجه برای تأمین اجتماعی

جهانی اظهار داشت: «این نگاه بیانگر این است که حوادث ناشی از کار از مقوله‌های مهم بوده که علاوه بر اینکه نیروی انسانی و توان این نیرو را گرفته و در محیط کار بهره‌وری و کارایی نیروی انسانی را تحت تأثیر قرار داده خسارت‌ها و هزینه‌هایی نیز برای کارفرمایان و تأمین اجتماعی به دنبال دارد.» وی معتقد است که حوادث ناشی از کار خسارت‌ها و هزینه‌های تحمیلی برای کارفرمایان و به بیمه‌شدگان داشته و در این راستا هزینه‌های قابل توجهی نیز به سازمان تأمین اجتماعی تحمیل می‌شود.

افزایش حوادث در محیط‌های صنعتی

جهانی تصریح کرد: «عوامل مختلفی که محیط کار را تحت تأثیر قرار داده باعث شده حوادث ناشی از کار به‌ویژه در محیط‌های صنعتی روزبه‌روز افزایش داشته باشد.» وی با بیان اینکه در کنار حوادث، بیماری‌های محیط کار و آسیب‌های جسمی و روحی متأثر از آلودگی و عدم سلامت و عدم استانداردسازی محیط کار نیز شیوع پیدا می‌کند، گفت: «این مشکلات توانسته بخش اعظمی از بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی را با مسائل جدی مواجه کرده و علاوه بر اینکه سازمان، تعهدات مربوط به حوادث ناشی از کار را پرداخت کرده با حوادث منجر به فوت بیمه‌شدگان و بیماری‌های طولانی مدت این افراد نیز روبه‌رو است.»

کارشناس بیمه‌های اجتماعی افزود: «نهایتاً در یک بازه زمانی طولانی سازمان تأمین اجتماعی خدمات و اقدامات متفاوتی را برای پرداخت هزینه‌های جاری و درمانی پرداخت می‌کند.»

ضرورت توجه کارفرمایان به سلامت محیط کار

این کارشناس بیمه‌های اجتماعی معتقد است: «در این شرایط حوادث ناشی از کار و استانداردسازی و سلامت محیط کار برای افراد بیمه‌شده باید مورد توجه کارفرمایان قرار گیرد.» جهانی همچنین در ادامه تصریح کرد: «دولت، تأمین اجتماعی، سندیکاها و کانون‌های کارفرمایی، اتاق‌های بازرگانی و تعاون که کارفرمایان را راهبری کرده و در قالب سازمان‌های مردم‌نهاد رفتارها، عملکرد و فعالیت محیط کار را تحت تأثیر قرار می‌دهند، باید در کنار هم بوده تا محیط کار را به سطحی مناسبی از سلامت، ایمنی و استانداردسازی برسانند.» وی اضافه کرد: «با استانداردسازی و سلامت محیط کار، کارگر و بیمه‌شده از امنیت لازم برخوردار بوده و کارفرما نیز دچار جرائم و خسارت جدی نشده و سازمان تأمین اجتماعی نیز هزینه‌های مختلف درمانی حمایتی ناشی از حوادث کار را کاهش داده

چپ و پا» به ترتیب با ۴۲ و ۲۵ درصد بوده است. آمارها همچنین حاکی از آن است ۸۸ درصد از حوادث ناشی از کار منجر به «بهبودی کامل» فرد حادثه‌دیده و تنها یک درصد از حوادث ناشی از کار منجر به فوت حادثه‌دیده شده و مابقی حوادث نیز منجر به از کارافتادگی کلی یا جزئی شده است.

خدمات سازمان در زمان بروز حوادث

سازمان تأمین اجتماعی به عنوان مهمترین و بزرگترین سازمان بیمه‌های کشور، در زمان بروز حوادث ناشی از کار، خدمات متنوعی به بیمه‌شدگان ارائه می‌دهد. پرداخت هزینه‌های مربوط به درمان و بازتوانی حادثه‌دیدگان، پرداخت غرامت دستمزد ایام بیماری، پرداخت غرامت نقص عضو، برقراری مستمری از کارافتادگی جزئی و کلی و همچنین پرداخت مستمری به بازماندگان حادثه‌دیدگان متوفی به عنوان برخی از خدمات سازمان تأمین اجتماعی به حادثه‌دیدگان ناشی از کار است. حوادث ناشی از کار به‌سبب هزاران میلیارد تومان برای اقتصاد کشور و بلندمدت بحث پوشش بیمه‌شدگان ناشی از حادثه و هزینه‌های فردی و اجتماعی آن نیز برای افراد و خانواده‌های حادثه‌دیده غیرقابل محاسبه است.

پرداخت غرامت ناشی از کار در سطوح مختلف

علی جهانی کارشناس بیمه‌های اجتماعی درباره بحث حوادث ناشی از کار و شرایط پرداخت غرامت ناشی از حوادث کار در گفت‌وگو با آنبه‌نویز اظهار داشت: «یکی از خدمات سازمان تأمین اجتماعی در تعهدات کوتاهمدت و بلندمدت بحث پوشش بیمه‌شدگان ناشی از حادثه و هزینه‌های فردی و اجتماعی آن نیز برای افراد و خانواده‌های حادثه‌دیده غیرقابل محاسبه است. پرداخت غرامت ناشی از کار، ضریب شیوع حوادث ناشی از کار طی سال گذشته در میان این افراد ۳،۳ در هزار نفر بوده است. به عبارت دیگر به‌طور متوسط به ازای هر هزار نفر از بیمه‌شدگان احتمال وقوع حادثه برای ۳،۳ نفر در سال رانشان می‌دهد. علت بروز ۸۱ درصد از این حوادث، بی‌احتیاطی گزارش شده ۹۶ درصد از حادثه‌دیدگان مرد و ۵۴ درصد آنان نیز مجرد بوده‌اند. بر اساس حوادث ناشی از کار، بسیاری از بیمه‌شدگان تأمین اجتماعی نیز به‌خاطر فراهم نبودن شرایط مناسب ایمنی فضای کسب‌وکار امکان خطر برای آنها وجود داشته که مهمترین مقوله در این زمینه رعایت اصول ایمنی و استانداردهای موجود در فضای کار و اشتغال است. با توجه به آمار حدود ۴۶ هزار حادثه در محیط کاری به‌طور یقین جهت جلوگیری از مشکلات در فضای کسب‌وکار، کارفرمایان باید نسبت به شناسایی دلایل زمینه‌ساز حوادث ناشی از کار و تدوین سیاست‌های کاهش و پیشگیرانه در این حوزه توجه ویژه داشته باشند.

بیشترین فراوانی نوع حوادث کار

بیشترین فراوانی نوع حوادث کار نیز مربوط به «ضرب‌خوردگی، سقوط کردن و لغزیدن و بریدگی و قطع اعضا» به ترتیب با ۱۶،۲۵ و ۱۰ درصد است. در سال ۱۴۰۰ و بر اساس آمارهای سازمان تأمین اجتماعی، بیشترین حادثه شغلی مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۳۴ و ۳۵ تا ۳۹ سال به ترتیب با ۲۳ و ۲۰ درصد و بیشترین اعضای حادثه‌دیده نیز «دست

مهناز بیرانوند

روزنامه‌نگار

پرداخت
هزینه‌های
مربوط به
درمان و
بازتوانی
حادثه‌دیدگان،

پرداخت
غرامت
دستمزد
ایام بیماری،
پرداخت
غرامت نقص
عضو، برقراری

مستمری
از کارافتادگی
جزئی و کلی
و همچنین
پرداخت
مستمری به
بازماندگان
حادثه‌دیدگان
متوفی برخی
از خدمات
سازمان
تأمین اجتماعی
به
حادثه‌دیدگان
ناشی از کار
است

ضرورت حفظ منابع و جلوگیری از حوادث

جهانی ادامه داد: «منابع سازمان تأمین اجتماعی منابع تعریف شده و متعلق به حق الناس بوده و این منابع بین‌نسلی باید نسل به نسل ماندگاری داشته و سرمایه‌گذاری شده تا منجر به تقویت خدمات سازمان شود.» وی تصریح کرد: «با استفاده از منابع، کمیت و کیفیت خدمات سازمان تأمین اجتماعی ارتقا یافته و از این جهت حفظ سلامت بیمه‌شدگان، استانداردسازی محیط کار و حفظ منابع این سازمان و جلوگیری از حوادث ناشی از کار و هزینه‌های متعاقب آن از ضروریات مورد توجه است.» به گفته جهانی، سلامت، استانداردسازی و ایمن بودن محیط کار و جلوگیری از حوادث ناشی از کار متأثر از برنامه‌ریزی و ارائه آموزش‌های مؤثر در محیط کار بوده و تجهیز محیط کار باید با استفاده از ابزارهای لازم جدی گرفته شود.

عدم استانداردسازی در ۶۰ درصد محیط‌های کار

وی معتقد است که در عصر جدید هنوز متأسفانه محیط‌های کاری با ساختار مکانیکی وجود داشته، اگر چه ابزارها و ماشین‌های الکترونیک وجود داشته و به سرعت و کیفیت و ارتقاء سلامت محیط کار کمک کرده، اما هنوز این مشکلات وجود دارد. این کارشناس بیمه‌های اجتماعی گفت: «هنوز بخش قابل توجهی از محیط کار در جامعه، کارخانجات و شرکت‌های صنعتی از استانداردهای لازم برخوردار نبوده و بیش از ۶۰ درصد محیط کار به‌ویژه در حوزه صنعتی از پارامترها، معیارها و شاخص‌های سلامت و استانداردسازی و ایمنی برخوردار نیست.» وی افزود: «موضوع بر خوردار نبودن محیط کار از سلامت و ایمنی، مشکلات جدی را به وجود آورده و در برخی مواقع محیط‌های کسب‌وکار باعث شده که کارگر سالم، ماهر و مؤثر در بهره‌وری و تولید و رشد اقتصادی از چرخه کار خارج شود.»

حفظ جان نیروی کار و سرمایه انسانی

جهانی ادامه داد: «ما باید سرمایه‌انسانی را به عنوان یک سرمایه‌گذاری جدی در نظر گرفته تا این سرمایه‌گذاری حفظ شده و در راستای حفظ جان کارگر و حیات جامعه کارگری و کارفرمایی نیز تلاش جدی داشته تا نهاد حمایتی، بیمه‌ای و چند بعدی تأمین اجتماعی را بتواند حفظ کند.» وی خاطر نشان کرد: «این موضوع و بحث حوادث ناشی از کار باید به عنوان یکی از سرفصل‌های مهم در سیاستگذاری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و قانونگذاری‌ها مورد توجه قرار گیرد.» وی تصریح کرد: «ما باید جامعه کارفرمایی، محیط کارگری و به‌ویژه جامعه صنعتی، انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد و تمام‌افکار عمومی را بسیج کرده تا به سلامت انسان به‌ویژه نیروی کار سالم و ماهر کمک کنند.» وی افزود: «حفظ جان نیروی کار عزم‌همگانی لازم داشته و باید به یک گفت‌وگو عمومی و ویژه تبدیل شده تا سلامت کارگران در محیط کار مورد توجه قرار گیرد.» جهانی ادامه داد: «همچنین با توجه به صرف هزینه‌های هنگفت سازمان تأمین اجتماعی در راستای اجرای تعهدات حوزه حوادث ناشی از کار، باید به دنبال راهکارهایی برای حفظ و صیانت از منابع این سازمان بزرگ بیمه‌ای باشیم.»

وقوع بیش از ۴۰ هزار حادثه در طول سال

جهانی افزود: «متأسفانه سالانه بیش از ۴۰ هزار حادثه جزئی و کلی ناشی از کار رخ داده که هزینه‌ها آن قابل توجه بوده و خسارت‌های جدی برای نیروی انسانی و جامعه کارفرمایی به وجود آورده و مشکلات و تبعاتی را به همراه داشته است.» وی خاطر نشان کرد: «در صورت شکل‌گیری دیدگاه کارکنی جامعه کارگری، کارفرمایی و سازمان تأمین اجتماعی و دولت به سمت توسعه، مهمترین شاخص آن حفظ نیروی انسانی متخصص و ماهر بوده و تأمین سلامت و امنیت نیروی کار نیز بسیار مهم است.»